

skulle ändå snart nog återuppstå genom att en poststation öppnades i Forshems järnvägsstation då Mariestad-Kinekulle järnväg öppnades för allmän trafik den 19 december 1889.

Carl Fredrik Lindberg blev ansvarig för både post- och järnvägsgöromål, följd 1898 av Gustaf Wilhelm Malmkvist. Denne, som tidigare varit poststationsföreståndare i Äskeskärr, blev nu på sin post i Forshem till och med april 1921. Därefter ansvarade följande järnvägsmän för posten i Forshem till poststationens indragning den 11 maj 1968: Josef Wessberg (1921-1929), John Edvin Lindqvist (1929-1940), Fredrik Valdemar Westergren (1940-1947), Einar Jacob Albert Gunnardo (1947-1962) och Oskar Harald Sandh (1962-1968).

POSTEN VID

MARIESTAD-KINNEKULLE

JÄRNVÄG

Gössäter

I Gössäter anknöt Mariestad-Kinekulle järnväg till den två år äldre järnvägen från Skara. Samtrafik mellan järnvägsbolagen gjorde det möjligt att bland annat använda en genomgående postkupée från Moholm vid västra stambanan över Mariestad och Gössäter till Skara, något som nämnts i inledningen av detta häfte. Ehuru Gössäter inte hörde till Mariestad-Kinekulle järnvägsbolag skall dess poststation ändå kort beröras här, då dess tillkomst den 15 december 1887 medförde indragning av lantpoststationen i Forshem.

Stationsinspektör Ossian Segergren var ansvarig för postservicen i Gössäter 1887-1889. Efter honom tjänstgjorde Alfred Molke i mera än ett kvarts sekel (1889-1916). Han antogs till trafikinspektör i Skrea 1916. I november 1918 övertog Nils P:son Ryle ansvaret för posten och därefter vilade detta på följande järnvägsmän: Carl August Lundberg (1941-1950), Alfred Gilbert Harry Mörk (1950-1954), Sven Georg Gullberg (1954-1961) och John Sigvard Bengtsson (1961-1968).

Poststationen drogs in den 11 maj 1968. Hushållen anslöts till lantbrevbäring från Götene.

Erik Lindgren

Int. Nr. 5979

Kongl. Offentl. 1906
Inkom. App. Nr. 3.

Klass. L. Nr. 3880 Ord 31. Inlemnad i Göteborg den 17/12 1889 kl. 10.25 e.m.
Tjensteam.

General poststyrelsen Stockholm

Mariestad - Kinnekulle banans
öppnande nittonde Junis om defi-
nitiv beständ.

Beviljade anordningar avseende
sambandande Landtreföring Österäng -
Arnas.

Ordnad Subst. om Skifvelse i sig
vidseende postanställda underåttale

B/1013 Postfrim

Int. of P. Exp. of Off.

Inledning

Ett helt decennium innan den långa Västergötland-Göteborgs järnväg öppnades för allmän trafik på det tjugonde seklets första dag trafikerades Mariestad-Kinneulle järnväg. Dess samöre med Posten speglas i ett ärende på ett 50-tal sidor i poststyrelsens arkiv. Förutom ett sammandrag av de väsentligaste uppgifterna därur ger detta häfte också kort information om utvecklingen för de förenade poststationer som inrättades när järnvägen togs i bruk för allmän trafik den 19 december 1899, nämligen (från Mariestad räknat) Leksberg, Lugnås, Svaneberg, Äskekärr, Österäng och Forshem.

Järnvägsbolagets initiativ

Styrelsen för Mariestad-Kinneulle Jernvägs Aktiebolag anmälde i ett brev till poststyrelsen den 26 juni 1889, att järnvägen borde "så vida oförutsedda hinder ej inträffa, kunna för allmän trafik öppnas före innevarande års utgång". Man önskade bland annat "underrättelse beträffande de ställen utefter järnvägen, där poststationer komma att inrättas". Till skillnad från praxis lämnade företaget också konkreta förslag, vilka tydde på att man inte tänkt sig poststationer vid hållplatserna utan endast vid de fullständiga trafikstationerna:

"I sammanhang härmed tillåter sig styrelsen värdsamt förslå, att poststationer inrättas å Wasens (Lugnås) och Österängs järnvägsstationer, att lösa postväskor utlämnas och mottagas av järnvägsposten vid Lexbergs, Svanebergs, Eskekärrens och Forshems hållplatser, ävensom vidare att kärrposten mellan Mariestad, Björsäter och Göteneds järnvägsstation å Skara-Kinneulle järnväg indrages; att gångpost anordnas från Österängs järnvägsstation utefter landsvägen förbi Hemmingslätten, Alebäck, Tislegården, Meyrbacken, Månstorp, Slättebråten, Enebackens tingsställe

och Göteneads järnvägsstation å Skara-Kinneulle-Vänerns järnväg, en väglängd av omkring 16 kilometer, ledande igenom en tätt befolkad ort; att gångpost inrättas från Österängs järnvägsstation till Årnäs glasbruk och lantegendomen Sjöberg, varefter den nuvarande gångposten från Björsäter till Sjöberg, Årnäs glasbruk, Alebäck och Qvarntorp bör kunna upphöra, samt att nuvarande gångpost från Björsäter till Lugnås förändras så, att den utgår från Wasens (Lugnås) station i samma riktning och med samma färdplan som hittills.

Slutligen har Styrelsen för Mariestad-Kinneulle jernväg ansett sig böra nämna, att den hyser grundade förhoppningar om att kunna åstadkomma samtrafik å järnvägarna mellan Moholm-Mariestad, Gössäter vid Kinneulle och Skara åtminstone för passageraretåg, så att tågen expedieras fram och åter utan ombyte av passagerarevagnar och lokomotiv, varigenom en snabbare befordran av passagerare och post åstadkommes. För den bana, varom här är fråga, har beställning skett å bogiepassagerarevagnar och lokomotiv, vilka med lätthet tillryggalägga 4 å 5 mil i timmen och äro avsedda för kombinerade snälltåg å berörda järnvägssträckor".

Postinspektionen i Göteborg studerade järnvägsbolagets förslag och kom i sitt remissyttrande till poststyrelsen den 7 november 1889 med detaljerade uppgifter på åtgärder som måste vidtas för att projektet skulle kunna föras i land rättidigt. Samarbetet mellan de olika järnvägsbolagen gjorde det möjligt att inrätta en genomgående postkupé från Moholm till Skara via Mariestad och Gössäter. Fullständiga poststationer föreslogs bli inrättade vid alla de sex nya järnvägsstationerna med samtidig indragning av poststationen i Vester-Björsäter och landsvägspostföringen mellan Mariestad och Vester-Björsäter samt Vester-Björsäter och Götenead. Vidare önskade postinspektionen att de båda små lantbrevbäringslinjerna från Vester-Björsäter (till Alebäck resp Seggebo) skulle dras in och att nya lantbrevbäringslinjer skulle inrättas från Götenead över Månstorp, Enebacken och Slättebråten till Halffaran, från Lugnås till Sjöberg över Vester-Björsäter och Fjell samt från Österäng till Årnäs glasbruk.

Med vissa justeringar beslöt poststyrelsen enligt förslaget. Poststationsföreståndaren i Vester-Björsäter blev

uppsagd och anbud infordrades från personer som var intresserade av att bli lantbrevbärare. Så sent som den 13 december 1889 sände postinspektionen till poststyrelsen för godkännande förslagskontrakt med Johan August Johanson från Allmanningen i Björsäters församling om lantbrevbäring på linjen Lugnås-Sjöberg, med Ernst Elias Westerland i Hagen, Forshem om lantbrevbäring på linjen Götene-Österäng och med Julius Olsson vid Kindboåsen i Holmestads församling om lantbrevbäring på linjen Götene-Halffaran. Längden på lantbrevbäringslinjerna uppgavs vara 0,5 mil på den förstnämnda, 2 mil på den andra och 1,5 mil på den sistnämnda och ersättningen till lantbrevbärarna skulle enligt deras antagna anbud utgå per tur med kr 1:-, kr 2:- och kr 1:50 i nu nämnd ordning. Lantbrevbäringen skulle fullgöras med tre turer i veckan. I ett brev fyra dagar senare översände postinspektionen ytterligare förslagskontrakt, avseende lantbrevbäringslinjen Österäng-Årnäs bruk, där frekvensen blev högre än på de övriga linjerna

Som vanligt vid den tidens omorganisationer kom besluten i sista stund och telegrafisk kommunikation fick anlitas.

Lit. N° 5979

Lit. N° 1456
App. N° 8

Klass	N ^o 5880	Ord	31	Inlämnad i	Göteborg	den	17/12	1889	kl.	10.25	e.m.
Tjensteam.											
General poststyrelsen Stockholm											
Mariestad - Kinneullebanans öppnande nittrande dunnas om defi- nitivt bestämt.											
Beslutade anordningar avsåg åtgärder, sändutgående lantbrevbäring Österäng - Årnäs.											
Postbefordring Moholm - Skara ordnad enligt min skrifvelse idag. Vidutgående postanstalten vidutgående											
N ^o 1013 Posticum											
Lit. N ^o 1013 Posticum											

Leksberg

Stationsmästaren Alfred Olsson blev ansvarig för den poststation som öppnades i järnvägsstationen den 19 december 1889. Han efterträddes i december 1898 av Carl Lindberg. Från Fagerlid flyttade Johan Adolf Östman och tog över ansvaret den 15 juli 1913. Därefter vilade detta på följande järnvägsanställda: Carl Fritiof Palm (1921-1943), Sven Artur Classon (1943-1947), Karl Valdemar Reinhold Bergsten (1947-1957) och Thore Johan Alf Hägnestam (1957-1962).

Post och järnväg skildes åt den 1 juli 1962 och som vikarie anlätades F G Hein i väntan på översyn av organisationen. Med juni månads ingång 1969 ändrades poststationens namn till Mariestad 2 och i samband med nyordning på 1970- och 1980-talen har terminologin ändrats. Poststationen blev "lokalpostkontor" 1977 och kallas sedan 1986 enbart postkontor.

Lugnås

Beslutet om att inrätta en poststation i järnvägsstationen med namnet Lugnås samordnades med beslutet om indragning av poststationen Wester-Björnsäter på ca en kilometers avstånd från järnvägen. Inledningsvis skall därför även denna poststation beröras.

I ett brev den 8 december 1874 till länsstyrelsen i Skaraborgs län redovisade poststyrelsen de förändringar i postnätet som skulle genomföras vid det följande årsskiftet i samband med att postverket övertog ansvaret för den månghundraåriga kronobrevbäringen. Inom Norra Wadsbo församling inrättades då sju poststationer, Gullspång, Lyrestad, Torsö, Hasslerör, Fredsberg, Ek och Björnsäter.

Skolläraren Anders Wångstedt blev föreståndare för poststationen i Björnsäter med 200 kr i årsarvode. På grund av förväxling med den östgötska poststationen med samma namn lades prefixet Wester till den skaraborgska poststationen med 1876 års ingång.

En av målsättningarna för det nya postnätet, när ansvaret för kronobrevbäringen flyttades över på postverket var att

det skulle finnas en poststation i var socken, där så var nödvändigt. Tillägget gjorde att åtskilliga församlingar inte fick någon egen poststation under perioden 1874-1876, då kronobrevbäringsreformen genomfördes. Representanter för de missgynnade församlingarna lät höra av sig i brev till poststyrelsen med begäran om "rättelse".

Ordföranden i Lugnås kommunalstämma Johannes Jonsson skrev sålunda ett brev på hela tre foliosidor den 17 februari 1875, ur vilket jag väljer följande citat:

"Emedan vid innevarande års början i de flesta häromkring liggande församlingar blivit inrättade poststationer, och kommunernas innevånare därigenom kommit i åtnjutande av stora fördelar i avseende på sina postförsändelser, dem de få sig tillsända utan ringaste kostnad å kommunernas sida, men här i Lugnås kommun, belägen i Kinne härad av Skaraborgs län, ingen postanstalt blivit inrättad, ehuru posten mellan Götene och Björnsäters poststationer reser här förbi fyra gånger i veckan, så hava Lugnås socknemän vid kommunalstämman den 18 sistlidne januari beslutat ingå till Kungl. Generalpoststyrelsen för att härmed ödmjukast anhålla, det Kungl. Generalpoststyrelsen täcktes, i likhet med vad i övriga kommuner redan skett, här i Lugnås kommun inrätta en dylik poststation, och att till föreståndare för densamma förordna skolläraren i Lugnås P O Andersson".

I fortsättningen av brevet angavs tre särskilda skäl för behovet av en poststation. Ett av dessa var "att inom kommunen idkas bergsarbete, medelst kvarnstenshuggning, varmed omkring 300 arbetare sysselsätts ävensom stor handelsrörelse i och för denna varas avyttrande; därtill finnas många personer i församlingen, som hava betydliga affärer, vilket allt gör, att postförsändelserna till och ifrån denna kommun äro ganska betydliga".

Utan något remissförfarande påtecknades brevet i poststyrelsen den 26 februari 1875 att det inte ansågs föranleda vidare åtgärd. Petitionären måste själv förhöra sig om resultatet genom att vända sig till poststyrelsens registrator. Tio år senare gjorde socknemännen en ny framställning i vilken de lanserade hemmansägaren A Hård i Seggebo som föreståndare för den önskade poststationen. Detta brev på två sidor bär ingen anteckning om att något avseende fästes vid det. Någon uppmärksamhet fick i stället ett brev i januari 1888 från A Hård personligen. Det remitterades till

postmästaren i Mariestad, som inte ansåg det vara skäligt att inrätta en poststation i Seggebo "då en poststation, Wester Björsäter, förut finnes inom pastoratet med belägenhet av endast 4/10 mil från Seggebo". Han fann däremot att "med hänsyn till Lugnås kommuns vidsträckta och talrika innevånareantal, skulle inrättandet av lantbrevbäring mellan Wester Björsäter och Seggebo 2 å 3 gånger i veckan snarare kunna anses vara lämpligt och även tillräckligt för ortens behov".

På uppdrag av poststyrelsen lät nu postmästaren genom pålysning i kyrkorna infordra anbud på lantbrevbäring. Den lägstbjudande blev skraddaren A Bergqvist i Persberg. Han antogs till lantbrevbärare och fick fullgöra turen tre gånger i veckan för 50 öre per tur. Tisdagar, torsdagar och lördagar vandrade han från Seggebo över Klockarebo, Krigsmansgården, Bo och Stora Rud till Wester Björsäter samt åter med början i april 1888. Tidigare hade en lantbrevbäringslinje inrättats mellan Vester-Björsäter och Alebäck. Genom tillkomsten av järnvägen drogs linjerna in i december 1889.

Under öfveropande af sin skrifvelse den 26 fistlidne Juni, för Styrelsen för Mariestad - Kinnekulle järnvägs Aktiebolag härmed vordfamt meddelat, att, enligt i dag fattadt beslut, den i samma skrifvelse omformålde järnvägsstationen "Wason (Lugnås)" kommer att benämnas Lugnås.

Mariestad den 9 September 1889.

för MARIESTAD - KINNEKULLE JÄRNVÄGS AKTIEBOLAG

A. Th. Wallenius

När det blev känt att järnvägspoststationen skulle kallas Lugnås skrev i november 1889 ett antal representsanter för Björsäters församling till poststyrelsen med syftet att konservera det redan befintliga poststationsnamnet. Brevet innehöll tre huvudargument, varav det första formulerades på detta sätt:

"Stationen är belägen vid södra änden av Björsäters stora och vackra by, som har en befolkning av omkring 500 personer, varibland flera tjänstemän, handlande och hantverkare, under det att från stationen till Lugnås annexkyrka med kringliggande mindre by är ett avstånd av ungefär en halv mil".

Namnet Lugnås var emellertid redan fatställt av järnvägsbolaget i samråd med järnvägsstyrelsen och poststyrelsen påtecknade framställningen att den inte borde föranleda till vidare åtgärd.

Poststationen Vester-Björsäter upphörde och den 19 december 1889 öppnades i järnvägsstationen en poststation med namnet Lugnås. Johan Alfred Ekelöf fick ta hand om både post och järnväg och blev kvar till 65 års ålder. I oktober 1931 efterträddes han av C O Roslund och därefter ansvarade följande järnvägsmän för poststationen i Lugnås till dess indragning med maj månads utgång 1969: Gustaf Blomqvist (1933-1949), Gustaf Hjalmar Dahlén (1949-1964) och Harry Edvardsson (1964-1969). Indragningen framtvingades av att järnvägen degraderade stationen till anhalt utan betjäning. Den lantbrevbäring som utgått från Lugnås ändrades nu att utgå från Mariestad. Som komplement inrättades ett postombud i vars datumstämpel fanns gravyren MARIESTAD 1 POB 2. Detta blev efter hand allt mindre utnyttjat och från och med april 1975 övertog lantbrevbäraren helt dess uppgifter. Köpman Sven-Eric Törnberg hade då ansvarat för postombudet under nära nog sex år.

Svaneberg

Järnvägsbolaget hade ursprungligen inte tänkt sig någon poststation i Svaneberg. Postinspektionen i Göteborg blev snarare tillskyndare av en sådan, liksom på de andra små

stationerna vid den nya järnvägen. Detta kan belysas av följande utdrag ur postinspektionens framställning till poststyrelsen den 7 november 1889:

"Med avseende därå att, enligt vad remisshandlingarna i förevarande ärende giva vid handen, styrelsen för Mariestad-Kinneulle jernvägsaktiebolag ifrågakänt befordran av lösväskor till och från Leksbergs, Svanebergs, Äskekärrs och Forshems anhaltstationer, vilken anordning tydligen avser åvägabringande av postförsändning till och från dessa stationer utan inrättande vid desamma av poststationer, anser postinspektionen sig böra anmärka, att försändelser till och från dessa orter skulle med en dylik anordning bliva försende, alldenstund vid den postanstalt å linjen, med vilken lösväska komme att utväxlas, icke kunde medhinnas att under tiden för uppehållet vid postanstalten av vederbörande bantåg verkställa expedieringen av i väskan ankommande eller för befordran däri avsedda försändelser".

Det blev sålunda fyra fler järnvägspoststationer än vad järnvägsbolaget hade räknat med. I Svaneberg fick Johan Alfred Ahlberg ansvaret för posten från start den 19 december 1889, följd i oktober 1903 av Carl Sanfrid Brink. När han flyttade till Österäng i januari 1915, vikarierade kontorsbiträde C Ryberg till dess Klas Johan Kroon tillträdde den 1 april 1915. Därefter ansvarade Augusta Andersson (1926-1939) och Karin Wilhelmina Oldin (1939-1952) för posten i Svaneberg. Poststationen drogs in den 14 juni 1952.

Äskekärr

Stationsmästaren Gustaf Wilhelm Malmkvist fick ansvaret för poststationen i Äskekärr, som öppnades i stationshuset den 19 december 1889. När han flyttat till Jula övertog Johan Fredrik Zettervall ansvaret i oktober 1897, varefter det vilade på följande järnvägsmän: Axel Gustafsson Svaneberg (1922-1939), Karl Edvin Jonsson (1939-1948), Hans Valfrid Andersson (1948-1950), Stig Ejnar Abrahamsson (1950-1952), Sven Erik Gunnar Forsberg (1952, febr-okt)

och Oskar Gunnar Ohlsson (1952-1962). Poststationen drogs in med juni månads utgång 1962 och hushållen betjänades genom lantbrevbäring från Lugnås till och med maj 1969 och därefter med lantbrevbäring från Mariestad.

Österäng

Redan från start den 19 december 1889 fick stationsföreståndaren Gustaf Wallenius ansvaret för den samtidigt inrättade poststationen i Österäng. Han avgick med 1914 års utgång och därefter vilade ansvaret för posten på följande järnvägsanställda: Carl Sanfrid Brink (1915-1924), Frans Reinhold Ek (1924-1932), Josef Nathanael Carlsson (1932-1941), Karl Erik E Lindhe (1941-1949), Karl Arvid Lennart Bergsten (1949-1963), Margareta Eriksson (1963-1964), Märta Linnéa Sjöqvist (1964-1966) samt Majken Andersson (1967-1968). Poststationen drogs liksom många in 11 maj 1968 i samband med postverkets övergång till en helt ny transport- och sorteringsorganisation. De berörda hushållen betjänades därefter med lantbrevbäring från Götene. Järnvägsstationen i Österäng blev obemannad med maj månads utgång 1968.

Forshem

Inom Lidköpings fögderi inrättades vid 1875 års ingång 11 poststationer. En av dem var den i Forshem, där skollärare Frans Adolf Kihl blev föreståndare med 200 kr i årsarvode. Posten befordrades dit via en nyinrättad linje från Skara över Götene för vilken ett kontrakt tecknades med lantbrukare Carl Johansson i Hedda. Han fick kr 1:50 per mil för detta bestyr.

Vid 42 års ålder fick skolläraren se sig uppsagd. Närheten till Gössätters järnvägsstationen vid den år 1887 öppnade linjen från Skara medförde nämligen indragning av poststationen i Forshem den 14 december 1887. Postnamnet